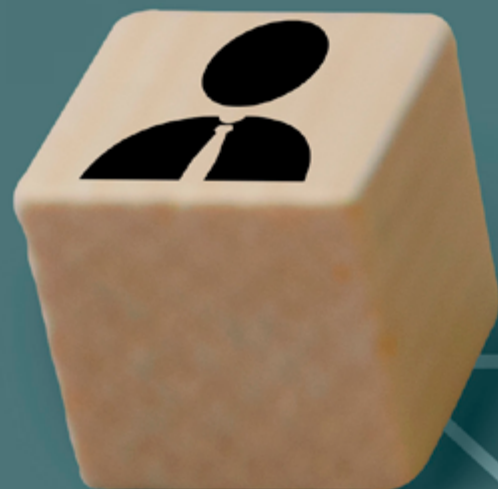

VERBINDINGSROUTE

**SAMEN VERDER BOUWEN AAN STERKE
NETWERKEN ROND JONGE KINDEREN**

**TERUGBLIK EN REFLECTIE OP DE EERSTE
OPGAVE VAN DE VERBINDINGSROUTE
'SOCIAAL NETWERK
VERSTERKEND WERKEN'**

Van verkennen naar reflecteren

In deze publicatie kijken we terug op de eerste opgave binnen de Verbindingsroute: 'Sociaal netwerk versterkend werken'. De eerste opgave die we als landelijke partijen gezamenlijk hebben opgepakt binnen deze lerende aanpak. Ons gezamenlijke doel is helder: systeemknelpunten wegnemen die een sterke pedagogische basis voor kinderen van 0 tot 6 jaar nu in de weg staan. Dat doen we vanuit onze verschillende rollen in onderwijs, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en jeugdhulp, maar steeds met dezelfde ambitie: zorgen dat kinderen en hun opvoeders kunnen rekenen op een sterke, ondersteunende omgeving.

In dit document nemen we alleen de inhoudelijke stappen op die we samen hebben gezet binnen het traject van de Verbindingsroute. Tegelijkertijd weten we dat er veel meer initiatieven lopen die bijdragen aan hetzelfde doel. Tijdens de leercyclus hebben we deze initiatieven met elkaar gedeeld, om daarvan te leren en elkaar te versterken.

Leeswijzer

- Eerst lichten we kort toe hoe de Verbindingsroute werkt en hoe de cyclus eruitziet. .
- Daarna beschrijven we de opgave sociaal netwerkversterkend werken en waarom deze zo belangrijk is voor de pedagogische basis.
- Vervolgens gaan we in op de belangrijkste knelpunten en de acties die landelijke partijen binnen hun eigen invloedssfeer hebben ondernomen.
- Tot slot benoemen we de bestuurlijke vraagstukken die uit deze eerste cyclus naar voren zijn gekomen en die landelijke aandacht vragen.

De lerende aanpak in de eerste opgave: 'Sociaal netwerk versterkend werken'

De eerste opgave van de lerende aanpak Verbindingsroute: sociaal netwerk versterkend werken. In maart, juli en november 2025 hebben we de landelijke partijen samen stap één tot en met drie doorlopen. In januari 2026 voltooiden we de vierde stap in een gezamenlijke reflectiesessie.

De lerende aanpak Verbindingsroute: het proces in kaart

De lerende aanpak Verbindingsroute is een cyclisch en opgavegericht proces waarin landelijke partijen uit de sectoren onderwijs, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en jeugdhulp – ieder vanuit hun eigen rol – bijdragen aan de gezamenlijke ambitie: inclusief opgroeien bevorderen door de pedagogische basis voor kinderen van 0 tot 6 jaar te versterken. De lerende aanpak geeft deze landelijke partijen niet alleen richting en structuur, maar ook een methodiek om gezamenlijke opgaven en bijbehorende knelpunten aan te pakken.

De cyclus bestaat uit vier stappen:

Stap 1 tot en met 4: van verbinden naar samen terugkijken

De sessie op 19 maart diende als oefensessie: omdat de methode nieuw was, hebben we hier een aantal pijnpunten van de opgave verkend en de vorm voor de werksessies getoetst. Tijdens de werksessie op 8 juli leerden we van elkaars ervaringen en kregen we inzicht in elkaars handelingsopties, zoals wet- en regelgeving, agendering, kennisdeling, onderzoek, professionalisering en financiering. Ook kwamen we aan de hand van gesignaleerde knelpunten tot concrete handelingsperspectieven en vervolgstappen. Hier kwam een reeks actieplannen uit voort waarmee de partijen binnen hun eigen organisaties aan de slag zijn gegaan – desgewenst met ondersteuning vanuit de coördinatie van de Verbindingsroute. De sessie van 4 november was bedoeld om elkaar te ondersteunen in het motiveren en mobiliseren van de achterbannen om de actieplannen vervolg te geven. Ook spraken we over een geschikte opgave voor de volgende cyclus van de lerende aanpak. De sessie van 15 januari 2026 stond in het teken van de vierde stap van de cyclus: samen reflecteren op ieders eigen rol. Waar staan we in de beweging naar een sterke pedagogische basis? Welke lessen trekken we uit wat wel en wat niet heeft gewerkt? En hoe vertalen we deze lessen naar bestuurlijke knelpunten of vraagstukken voor de eigen bestuurders en de Stuurgroep+? De bestuurlijke vraagstukken concretiseren we verder in een daarvoor ingerichte sessie met Instituut voor Publieke Waarden (IPW). De eerstvolgende vindt plaats in maart 2026. Alle lessen en inzichten nemen we mee bij het inrichten van de volgende cyclus

Opbrengsten van de eerste opgave: 'Sociaal netwerk versterkend werken'

Sociale netwerken vormen een belangrijke en duurzame bron van steun voor ouders en opvoeders met kinderen van 0 tot 6 jaar: binnen die netwerken delen zij ervaringen en helpen ze elkaar. Vanuit onze verschillende rollen in kinderopvang, onderwijs, welzijn en jeugd(gezondheids)zorg ondersteunen we hen bij het opbouwen en versterken van die sociale netwerken. We zorgen – liefst groepsgericht – voor plekken en momenten waar ouders en opvoeders elkaar kunnen ontmoeten.

Gesignaleerde systeemknelpunten en acties van de landelijke partijen

Tijdens deze eerste opgave hebben we drie centrale knelpunten voor sociaal netwerk versterkend werken geanalyseerd. De landelijke partijen hebben ieder vanuit hun eigen rol acties benoemd en bestuurlijke vraagstukken in beeld gebracht. Samen met het NJi hebben we de knelpunten, acties en vraagstukken in een startdocument opgenomen.

1. Verbinding aangaan op het niveau van opgaven en knelpunten.
2. Samen beslissen welke knelpunten we per opgave aanpakken.
3. Samen motiveren en mobiliseren om te doen wat werkt.
4. Samen reflecteren, bijsturen en bestuurlijke vraagstukken agenderen.

Deze vier stappen zijn gebaseerd op de leercyclus van KBL.

1. Ontmoetingsplekken ontbreken of zijn onvoldoende inclusief

Omschrijving knelpunt

Veel ouders en opvoeders missen in hun buurt plekken waar ze andere ouders kunnen ontmoeten. Plekken waar je even kunt binnenlopen, elkaar leert kennen en ervaringen kunt delen. Bestaande voorzieningen, zoals kinderopvang en scholen, bereiken niet alle ouders. Dat geldt bijvoorbeeld voor niet-werkende ouders, nieuwkomers en gezinnen met een beperking.

Professionals hebben vaak wel individueel contact met ouders, maar vinden het lastig om ontmoeting tussen ouders actief te stimuleren of te organiseren. Zeker als er sprake is van taal-, cultuur- of andere drempels. In de werksessie werd duidelijk dat losse initiatieven niet genoeg zijn: ontmoetingsplekken moeten een vast onderdeel worden van de pedagogische basis. Dat vraagt om ruimte en waardering voor ontmoeting, en om samenwerking tussen formele en informele netwerken, zoals scholen, jeugdgezondheidszorg, welzijn, sport en religieuze organisaties.

Voorbeelden zoals de spelinloop – waar ouders en jonge kinderen samen spelen en elkaar ontmoeten – en ouder- en kindcafés laten zien dat dit werkt. Voorwaarde is wel dat deze plekken structureel ondersteund en gefinancierd worden.

Ondernomen acties

Binnen de Verbindingsroute hebben een aantal partijen hierop acties ondernomen:

- Met Andere Ogen heeft een werkbezoek georganiseerd aan de IJdoornschool in Amsterdam, een familieschool die ontmoeting tussen ouders actief stimuleert.
- De Hervormingsagenda Jeugd heeft meer aandacht gevraagd voor ontmoeting binnen bestaande initiatieven, door ontwikkelingen rond Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en de Hervormingsagenda Jeugd met elkaar te verbinden.
- Sociaal Werk NL en GGD GHOR hebben zich ingezet om het lokale netwerk rond asielzoekerskinderen te versterken.

2. Gelijkwaardig samenwerken met ouders is kwetsbaar

Omschrijving knelpunt

Samenwerken met ouders en opvoeders staat in veel plannen en ambities, maar blijkt in de praktijk niet altijd vanzelfsprekend. Ouders worden soms wel betrokken, maar ervaren weinig echte invloed. Ze voelen zich afhankelijk of merken dat besluiten al genomen zijn. Daardoor ontbreekt vaak het gevoel van gelijkwaardigheid.

Voor professionals is het ook niet eenvoudig. Werkdruk en volle agenda's laten weinig ruimte voor gesprek en echte dialoog. Terwijl juist vertrouwen en tijd om elkaar te leren kennen nodig zijn. Gelijkwaardige samenwerking met ouders begint bovendien al bij het samen verkennen van wat er speelt. Dat vraagt om ruimte om te reflecteren, ook samen met ouders, en om middelen die dit mogelijk maken.

Voorbeelden uit andere landen, zoals Denemarken, laten zien dat medezeggenschap ook op een informele en laagdrempelige manier kan. Maar zonder duidelijke opdracht, structurele ondersteuning en financiering blijft samenwerking met ouders en opvoeders kwetsbaar. In de werksessie werd duidelijk dat landelijke partijen hieraan kunnen bijdragen door:

- Ontmoeting en samenwerking met ouders zichtbaar te verankeren in beleid en toezicht.
- Meer ruimte te bieden in middelen en verantwoording.
- Goede voorbeelden te delen en door professionals samen met ouders te laten leren.

Ondernomen acties

Binnen de Verbindingsroute hebben een aantal partijen hierop acties ondernomen:

- Ieder(in) heeft met Vergezicht Jeugd een toekomstvisie geschetst van hoe het wél kan.
- Ieder(in) heeft aandacht gegenereerd voor de structurele vertegenwoordiging van ouders in iedere gemeente door:
 - uit te werken hoe je de vertegenwoordiging goed doet, door de expertise vanuit het

VN-verdrag te gebruiken en een voorbeeld te nemen aan Finland en Denemarken en hierover contact te leggen met de ambassades;

- op belangrijke tafels en momenten het gesprek hierover te voeren; bijvoorbeeld de verkiezingen en het VN-verdrag;
- opleidingstrajecten voor belangenbehartigers en raadsleden te benutten.
- Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs heeft contact gezocht het voorbeeld Bijzonder in Arnhem van Ouderbetrokkenheid en aandacht geschonken aan het thema in hun eigen nieuwsbrief.
- Meerdere partijen hebben verkend wat de opleidingen kunnen bijdragen aan het gelijkwaardig samenwerken met ouders, door aan te sluiten bij goede voorbeelden in het land. Ook verkennen zij interprofessioneel opleiden – met daarbij ook aandacht voor gelijkwaardige samenwerking met ouders en opvoeders – als tweede opgave voor de verbindingroute.

3. Individuele logica overheerst

Omschrijving knelpunt

In ons huidige systeem van contracteren, financieren en verantwoorden ligt de nadruk vooral op individuele trajecten. Collectieve en netwerkgerichte aanpakken krijgen daardoor vaak een bijrol. Ze worden gezien als iets extra's, als experimenteerruimte of zelfs als een verkapte bezuinigingsmaatregel. Dat is een gemiste kans, want juist collectieve vormen dragen bij aan preventie, inclusie en sociale samenhang.

Om dit te doorbreken is meer ruimte nodig. Ruimte in contracten en bekostiging, andere vormen van verantwoorden en een cultuurverandering waarin ontmoeting en netwerkvorming vanzelfsprekend onderdeel zijn van de pedagogische basis. Zonder die ruimte blijven initiatieven afhankelijk van tijdelijke subsidies, van professionals die

noodgedwongen buiten de regels werken of van vrijwillige inzet. Dat maakt ze kwetsbaar en op de lange termijn onhoudbaar. En belemmert zo de structurele versterking van de pedagogische basis.

Ondernomen acties

Binnen de Verbindingsroute hebben een aantal partijen hierop acties ondernomen:

- Jeugdgezondheidszorg bracht in kaart welke vormen van dienstverlening zich lenen voor een meer collectieve aanpak, zoals *centering parenting*. Dit vormt de basis voor Dienstverlening 4–18 nieuwe stijl binnen de GGD GHOR, waarvan het implementatietraject in 2026 start.
- NJi versterkte de kennisrol rond ontmoeting en netwerkvorming.
- OCW, Pharos, PO-Raad en Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) en brancheorganisatie Kinderopvang (BK) onderzochten of in beleidsontwikkeling specifieke collectieve aandacht nodig is voor jongens van 0 tot 6 jaar.
- De Beroepsvereniging Professionals in Sociaal Werk (BPSW) is bezig met actualisatie van het expertiseprofiel voor schoolmaatschappelijk werkers, waarin de pedagogische basis een belangrijk onderdeel is.
- Samenwerkingsverband Passend Onderwijs, Hogeschool van Amsterdam en de BPSW verkenden hoe professionals beter kunnen worden opgeleid voor de samenwerking tussen domeinen die zij in hun dagelijks werk tegenkomen, onder meer via interprofessioneel opleiden.
- De Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd (SBJ) organiseerde een verkennend gesprek met de inspectie over manieren van verantwoorden, zoals de spanning tussen individueel en collectief toezicht. Het beter op elkaar afstemmen van kaders binnen de jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, kinderopvang en onderwijs wordt verkend als mogelijke opgave voor een tweede cyclus. De eerder gevoerde gesprekken over Zorg in

Onderwijstijd, OZA's, het wetsvoorstel Ruimte voor maatwerk en omgaan met risico's, en de [internationale toezichtscan](#), dienen als input hiervoor.

- De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) heeft onder andere een stakeholdersessie georganiseerd over de Kinderdienstencentra gericht op steun aan gezinnen in plaats van enkel focussen op steun aan de jongere.

Bestuurlijke vraagstukken die landelijke aandacht vragen

Tijdens de eerste drie stappen van de cyclus hebben we onder andere in gesprek met de Stuurgroep+ een aantal bestuurlijke vraagstukken in beeld gebracht die landelijke aandacht vragen. De vraagstukken hebben betrekking op vier deelgebieden:

- Wet- en regelgeving
- Financiering
- Verantwoording
- Governance en organisatie

Wet- en regelgeving

- Het zodanig aanpassen van de wet- en regelgeving dat collectief werken wordt gestimuleerd
- In de wet- en regelgeving, algemene maatregelen van bestuur of de financieringsvoorwaarden opnemen dat er voor onderwijs, zorg en opvang een taak ligt op het gebied van het versterken van het sociale netwerk, onder regie van de gemeente.
- In aanbestedingen of subsidieverordening de voorwaarde stellen dat ruimtes en voorzieningen voor zorg en ondersteuning voor iedereen toegankelijk moeten zijn en ontmoeting mogelijk moeten maken.
- Het beschikbaar stellen van langdurige innovatietrajecten die gericht zijn op structurele inbedding, in plaats van beperkte en tijdelijke proeftuinen.

Financiering

Het toewerken naar populatiebekostiging/lumpsum financiering/vrije ruimte – én waar nodig individuele bekostiging – in plaats van aparte financierings- en subsidielijnen.

Verantwoording

- Het ontwikkelen van een intersectoraal kwaliteitskader of het afstemmen van de toezichtkaders van jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, kinderopvang, onderwijs – inclusief BiG en Register voor jeugdprofessionals van Stichting Kwaliteitsregister Jeugd – en herzien op in hoeverre deze bijdragen aan gewenste transformatie.
- De individuele KPI's aanpassen naar KPI's gericht op collectief aanbod en ontmoetingen.
- Kwaliteitseisen voor bestuurders vastleggen, zoals transformatiekennis, houding en kunde en het legitimeren van bestuurlijk lef.

Governance en organisatie

- Gemeenten vragen om ouders en jongeren consequent een plek aan tafel te geven.
- Verkennen van mogelijkheden om mensen vanuit de jeugdzorg te verplaatsen naar onderwijs/lokale teams of harmonisatie van CAO's over sectoren heen om de mobiliteit van personeel te vergemakkelijken.
- Opleidingen aanpassen aan interprofessionele samenwerking in de praktijk en gelijkwaardige samenwerking met ouders en opvoeders.

VERBINDINGROUTE

EEN INITIATIEF VAN DE ONDERWIJS-ZORG-KINDEROPVANGTAFEL